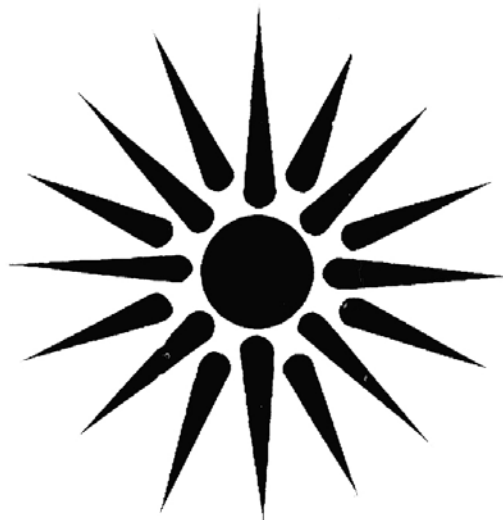

*Детството на
Света Тереза*

Мартин Трневски

Детството на Света Тереза

Published by:

Risto Stefov Publications
rstefov@hotmail.com

Toronto, Canada

All rights reserved. No part of this book may be reproduced or transmitted in any form or by any means, electronic or mechanical, including photocopying, recording or by any information storage and retrieval system without written consent from the author, except for the inclusion of brief and documented quotations in a review.

Copyright © 2017 Martin Trenevski

e-book edition

May 20, 2017

СОДРЖИНА

ДЕТСТВОТО НА СВЕТА ТЕРЕЗА, НОБЕЛОВКАТА ОД СКОПЈЕ.....	4
Во предвечерието на Балканските војни	8
По потекло од Призрен.....	9
Девојчето од влашкото маало	10
Три деца на училиште.....	11
Надарена за музика	11
Врските со Индија.....	12
Заслужена награда за помош на болните.....	13
Три пати го посети родното Скопје, во 1971, 1977 и 1980 година	13
Заминување од Скопје	14
Седумдесет години самоодрекување	15
Повторно во Скопје.....	15
За авторот	18

ДЕТСТВОТО НА СВЕТА ТЕРЕЗА, НОБЕЛОВКАТА ОД СКОПЈЕ

Четврти септември 2016та година е денот што ќе остане неизбришлив во историјата на Католичката црква, но секако и за нашата татковина Република Македонија. На овој ден, на велелепниот плоштад пред црквата посветена на Светиот апостол Петар, во древниот Рим, стоилјаден народ дојде од сите страни на светот за да присуствува на еден редок и незаборавен настан - на прогласувањето на скопјанката Гонца Бојациу, ширум светот позната Како Мајка Тереза за светица. Церемонијата на канонизацијата на Мајка Тереза беше несомнено светски медиумски настан што директно го пренесуваа бројни телевизиски канали и други медиуми ширум Европа, Северна и јужна Америка, па се до Австралија, а според проценките тој настан го следеа директно половина милијарда гледачи. Чинот на прогласувањето на Мајка Тереза за светица ќе остане забележан во анализите на Ватикан и уште нешто. Имено, процесот на прогласување за светци вообичаено трае со децении, па дури понекогаш и столетија, а процесот за канонизација на Мајка Тереза и нејзиното прогласување за светица се смета меѓу пократкотрајните во историјата на Светата Столица што само по себе говори за важноста и значењето на нејзиното дело на кое му го посвети со невиден жар целиот свој живот.

Но која е Мајка Тереза, или сега веќе поприкладно е да ја оловуваме како Света Тереза, на која Индија по нејзиното упокојување и приреди сахрана на државно ниво, втор пат во историјата на земјата, по сахраната на таткото на нацијата Махатма Ганди, а на која родното Скопје и изгради спомен-кука и и посвети цела недела пригодни манифестации по повод нејзиното прогласување за светица!? Можеби најдоброто претставување на скопјанката Мајка Тереза го стори непосредно самиот поглавар на Римокатолицката црква, Папата Франсис кога на 4ти септември 2016та година лично ја прочита одлуката за прогласување на скопјанката Мајка Тереза за светица на свецената церемонија пред стоилјадниот народ на плоштадот Свети Петар во Рим кога помеѓу останатото рече:

“Мајка Тереза ја славиме како милостив (merciful) светец кој ги бранеше животите на неродените, болните и напуштените”.

Вредно е да се спомене дека нашата Гонца Бојациу во суштина уште во текот на својот живот неформално беше третирана како светица! Со други зборови, уште додека беше жива, за речиси седумте децении посветени на болните, сиромашните и обесправените беше третирана како најсериозна кандидатка за канонизација и тоа во најкраток можен рок по нејзината смрт. Во ова имав непосредна прилика лично самиот да се уверам кога како млад новинар истражував за нејзиното детство во родното Скопје каде живееше 18 години од нејзиното раѓање. Тоа се случи во далечната 1980 година кога имав можност да се сретнам со нејзиниот прв братучед, подоцна познат композитор Лоренц Антони, врник на Мајка Тереза и нејзеин школски другар. Лоренц Антони во младите години на раното детство што во голем дел го поминал заедно со Мајка Тереза, водел дневник на кирилица, а го пишувал на ијекавски, т.е хрватски јазик. Во една прилика, при мојата посета во неговиот стан во Приштина каде живееше по војната, ми дозволи да прочитам неколку страници од дневникот, на што ќе се навратам подоцна во текстов. Не можев да видам се бидејќи Лоренц ме предупреди дека неговата братучетка Гонца уште додека е жива во високите кругови на Ватикан је сметаат за најсериозна кандидатка за прогласување за светица!

Лоренц Антони во младоста бил и фотограф - аматер и при нашата средба ми покажа повеќе фотографии од детството поминато во родното Скопје, меѓу нив и фотографии на младата Агнеза Гонца Бојациу. Ми дозволи да пресликам неколку, меѓу кои и прекрасна фотографија на идната нобеловка и светица, во училишна униформа во полупрофил, со беретка на главата. Пресликаната фотографиоја излезе прекрасно. И ја покажав на идната светица при нејзината последна посета на родното Скопје во јуни 1980 година. - Мајко, и се обратив, дали ја препознавате оваа млада девојка? - Не могу да се сјетим, одговори Мајка Тереза. - Мајко, па тоа си Ти во школска униформа како средношколка во Скопје, и појаснив. Мајка Тереза повторно со уште поголемо внимание ја погледа сликата, малку неприметливо се натажи, ја сврти на задната

страна и ја потпиша, а потоа им ја даде не трите сестри од нејзиниот ред на Милосрдието што при таа прилика ги донесе во Скопје, да ја чуваат за спомен.

Кампањата за прогласување на Мајка Тереза за светица ја започна веднаш по нејзината смрт канадскиот свештеник Брајан Колодијејчук кој помина многу години со неа во Калкута и имаше непосреден увид во нејзината неуморна работа. Тој собра 76 фајлови со документи со над 35.000 страници материјал од 113 интервјуа со исто толку испитаници. Сите испитаници одговарале на 263 исти прашања за да се докажат чудата и делата на Мајка Тереза, таа по многу нешто уникатна жена добротвор. Ке биде забележено во биографијата на Света Тереза, како што официјално ја нарекува Ватикан, или Света Тереза од Калкута, како што ја претставуваат медиумите, а за нас Скопјанката Мајка Тереза дека на 17ти август 1948 година за прв пат облече бело сари со плави линии препознатливо за нејзиниот ред „Сестри на милосрдието,, што на 7ми октомври 1950 година со специјално одобрение на Римокатоличката црква е признато како посебна конгрегација. „Сестрите на милосрдието,, (Sisters of Charity) ја сочинуваат најповеќе млади жени кои следејќи го примерот на Мајка Тереза го посветија својот живот во помагање на болните, сиромашните и обесправените. Редот „Сестри на милосрдието“ во 1966 година имаше 517 мисии во над сто земји а во 2012 година мисии во 133 земји.

Запрашана во една прилика како дојде до идејата да формира нова католичка конгрегација „Сестри на милосрдието”, Мајка Тереза изјави, ”На 10септември 1946 година, кога патував од Калкута кон Дарџилинг (Darjeeling) на Хималаите, добив инспирација, глас што ми порача: Дојди, биди ми светлина, неможам сам,, Ме замоли да формирам религиозна група “Сестри на милосрдието и да ја посветам на најсиромашните меѓу сиромашните”.

Мајка Тереза почина во Калкута на 5ти септември 1997 година на 87годишна возраст. Само пет години подоцна, поточно во 2002 година Ватикан го призна првото чудо, од две колку што е неопходно за прогласување некого за светец. Станува збор за

излекување од рак на абдоменот на индијката моника Бесра (Monica besra), која се молела за здравје на гробот на Мајка Тереза. Само една година потоа, на 19ти октомври 2003 година Мајка Тереза беше беатифицирана и прогласена за блажена (blessed). На 17ти деке 2015 година Ватикан официјално потврди дека Папата Францис „го констатирал и второто чудо,, т.е. дека молбите кон Мајка Тереза му помогнале на еден Бразилец да се излекува од тумор на мозокот и со тоа патот за канонизација на добитничката на Нобеловата награда за мир, блажената Мајка Тереза, беше отворен.

Света Тереза по заминувањето од Скопје во 1928 година три пати го посети родниот крај, а градот на Вардар со раширени раце ги прифати нејзините „Сестри на милосрдие,, Во нејзина чест градот Скопје подигна спомен кука (Memorial house) и тоа во непосредна близина на местото кадешто беше католицката црква „Срце Исусово, што се сруши во катастрофалниот земјотрес во 1963 година. Бронзена фигура на Света Тереза е поставена пред нејзината спомен-кука, а на главниот градски плоштад се подига голем споменик во цест на нашата сограѓанка со која толку многу се гордееме.

1979та година беше прогласена за светска година на детето од страна на Организацијата на обединетите нации. Истата таа 1979 година Нобеловиот комитет во Осло објави кратко соопштение што го пренесоа сите новински агенции во светот дека добитник на Нобеловата награда за мир за таа година е мисионерката Мајка Тереза за нејзиниот голем придонес во јакнењето на светскиот мир и за несебична помош на милиони сиромашни и отфрлени луѓе!

Која е оваа жена чиво име значеше надеж за сиромашните во предградијата на Калкута последните седумдесетина? Која е оваа жена која стана мајка на илјадници отфрлени девојчиња и момчиња од Индија, Бангладеш, Шри Ланка, Венецуела, Јордан, њујоршкиот Харлем, Јемен и во многу други земји, каде им стана утеха на сите болни? За нејзиниот живот и работа во Индија и на сите континенти, за нејзините одрекувања и тешкотии на кои наидувала во секојдневната работа напишани се бројни книги на повеќе светски јазици.

Дојдов на идеја да истражувам и да пишувам фељтоин за детството на една нобеловка. Таа година имаше повеќе живи сведоци во Скопје кои беа роднини или школски другари и пријатело од црковниот хор во црквата „Срце Исусово,, со коишто имав можност да разговарам за нашата нобеловка од Скопје. Текстот од фељтонот со повеќе илустрации и го пратив по пошта на Мајка Тереза во Калкута. При нејзината посета на Скопје во јуни 1980 година ја потсетив со зборовите: "Мајко, пишував за вас. Ви го пратив текстот на Вашата адреса во Калкута ама не ми одговоривте". - Да, сјекам се, ми одговори, али ви добро знате зашто Вам нисам одговорила!

Да, знаев, мајка Тереза во животот не сакаше да се пишува за неа како личност, туку исклучиво за нејзините штитеници, за сиромашните, болните и обесправените.

Во предвечерието на Балканските војни

Мајка Тереза е родена и порасна во Скопје во период на големите превирања и бурни настани кои се менуваа со филмска брзина, оставајќи зад себе трајни и неизбришливи траги на понатамошниот историски тек и животот на луѓето од овие простори. Родена е како Агнеза Гонца Бојациу на 27 август 1910 година во самото предвечерие на Балканските војни. Младоста ја помина во време кога светот го задеси една од најголемите катастрофи на човековото уништување – Првата светска војна. За таа 1910 година карактеристично за Скопје, по Младотурската револуција растечкото будење на националната свест во Македонија, организирање на работничката класа, а скопските социјалисти го организираат и издаваат своето гласило “Социјалистичка зора“. На Балканската конференција на социјалистите, одржана во јануари истата година во Белград, претставниците на скопските социјалисти отворено и јасно ја кажале својата желба за национална и социјална слобода на македонскиот народ и за независен и самостоен развој на Македонија. Скопје во тој период имал околу 20.000 жители, што за тоа време и не бил мал број. Поголемиот дел од градот Скопје се простирал на левата страна на реката Вардар кадешто се одвивала трговијата и се развивале занатите и

мануфактурата, производството. Во овој период градот почнува да расне во современа населба, менувајќи го својот лик на зафрлена турска касаба. Тогаш во Скопје за прв пат почна да сообраќа трамвај, додуша само на една линија на релација од некогашниот Железен мост до крајот на Ислан маало, денешна Идадија. Трамвајот бил отворен од страните и во него се возеле скопските дами и господа во костими по последна европска мода, покажувајќи ја го тој начин својот статус во тогашното општество. Пред самиот почеток на Балканските војни по скопските улици сепојави и првиот автомобил во сопственост на некој турски великан. “Какво е ова чудо, се прашувале луѓето запрепаствено Ниту коњ, ниту кобила го влече, а толкава вреве крева.“

Посебен настан за граѓаните на Скопје во тие години било пристигнувањето на турскиот султан Мехмед Решад II во средината на 1911 година. Целото Скопје било украсено за овој посебен настан. Во чест на Султанот, биле срушени многу куќи за да се отвори улицата по која требало да помине Султанот. На тој начин е создадено “Главното Цаде“, денес улица “Македонија”. Меѓутоа цадето било многу прашливо, а бидејќи немало доволно време да се постави калдрма(за асфалт Скопјаните уште не ни знаеле) и за да не испаднат лоши домаќини, граѓаните на Скопје целото цаде го покриле со убави килими по кои поминала кочијата на султанот со неговата придружба од војници и слуги. На дочекот на султанот Решад свирел младинскиот блех ансамбл. Еден од мецените на овој ансамбл долги години бил и Никола Бојациу, таткото на Мајка Тереза.

По потекло од Призрен

27 август 1910 година во средно имотно и многу среќно семејство на Никола (Кољо) и Дронда Бојациу се родило девојче. Малецко, со бистри очи и румено и весело лице и го дале името Гонца што на албански јазик значи – пупка. Семејството Бојациу го добила своетоиме по дедото и прадедото на Гонца, кои биле по потекло од Призрен, каде што се занимавале со бојацискиот занает по што и го добиле фамилијарното презиме Бојадзиу. Во првата половина XIX

век од Призрен семејството Бојациу се преселило во Скопје. Бојацијеви во градот на реката Вардар си купиле скромна куќа во Влашкиот сокак, по српската окупација преименувана како Поп-Кочина улица, а денес улица „Македонија“, во самиот центар на Скопје, во непосредна близина на Камениот мост. Родната куќа на Гонца Бојациу со ништо не се разликувала од останатите куќи на тогашното Скопје: типична мала турска куќа на еден спрат, направена од непечени тули, испреплетени дрвени греди и покриена со полукружни керамици. Во куката се влегувало преку ходник под самата куќа, а неколку дрвени скали воделе до три простории, дневната соба, која истовремено служела и како кујна и приемна соба и во две спални соби. Во средината на дневната соба бил сместен треножен мангал со јаглен што служел како печка, а на него и се готвела храната. Оваа скромна куќа имала мал двор опколен со ѕид што ја одвојувал куката од соседните куќи. Во дворот имало направено летна кујна, каде мајката Дронда го подготвувала јадењето за своето семејство. Во таа мала куќа со три соби се родила и израснала Гонца Бојациу, позната во светот како Мајка Тереза, или Света Тереза.

Девојчето од влашкото маало

Гондза била единствена Албанка во нејзиното одделение. Пеела во хорот заедно со сестра и Агуша и работела за добротворни цели. На 12 години се јавила силна желба да им помага на сиромашните во Индија. Семејството Бојадзиу се одликувало со скромност, работливост и срдечност поради што било многу ценето во соседството. По националност Албанци, а по вера католици, Бојациеви убаво си се сложувале со своите непосредни соседи – македонските фамилии Пандови, Чучук-Петрови и Трашнарови. Таткото Никола (Кољо) бил многу комуникативна личност, човек со весел карактер. Некое време работел како помошник на надалеку познатиот тогашен доктор Шушкалов(иќ). Подоцна, кога со својот вреден и внимателен труд стекнал малку имот Кољо Бојациу со својот ортак од италијанско потекло Мортен, кој бил претприемач за изградба на железницата, отвориле заедно бакалница во Тафтакала-маало, поточно во близина на скопското Кале, спроти црквата Свети Димитрија.

Три деца на училиште

Мајката Дронда (што на албански значи Роза – дрондафил) била скромна домаќинка која покрај својите секојдневни обврски, најголемиот дел од своето слободно време го посветувала на воспитувањето на своите три деца. Школувањето и одгледувањето на своите деца биле главна преокупација на Никола и Дронда Бојациу. Во тоа време кога се менувале поробувачите и окупаторите многу често во овој дел од светот, вистинска реткост било да албанско дете посетува училиште. Меѓутоа Гонца, нејзината сестра Агуша (на албански значи маза) и братот Лазар, оделе на училиште и биле многу солидни ученици. Гонца растела дружејќи се со останатите деца од Влашкиот сокак и со католичките деца кои се собирале во црквата “Срце Исусово“ (што се сруши во катастрофалниот земјотрес во 1963 година). Во својата седма година Гонца тргнува во католичко основно училиште и посетува настава на албански и српско-хрватски јазик. Била внимателен ученик и посветувала подеднакво вниманиена сите предмети. Меѓутоа како дете, идната Мајка Тереза најмногу ја сакала географијата, историјата и музиката. Била омилена меѓу своите другарки и соседи. Она што ќе го научела или слушнела на училиште, веднаш го прераскажувала на сите деца во маалото кои не можеле да одат на училиште. По завршувањето на четири одделенија од основно училиште, Гонца се запишува во српска гимназија каде наставата ја следи на српско-хрватски јазик, бидејќи албанскиот јазик во тој период (по завршувањето на Првата Светска војна и создавањето на кралството на СХС) бил забранет за употреба. Гонца била единствено дете од албанска националност во класот. Во тоа време воопшто не било лесно да се запише албанско дете во училиште, бидејќи, зажал, како и другите народи и народности кои живееле во Скопје (Македонци, Евреи, Турци, Ермени) немале слобода и можност за самостоен развој. Во совладувањето на наставната програма на Гонца и помагале нејзиниот брат Лазар (роден 1908 година во Скопје и најстарата сестра Агуша-Аге).

Надарена за музика

Сите членови на семејството Бојациу биле многу надарени за музика. Песните често можеле да се слушнат во нивниот дом. Се пеело навечер, на средбите со роднините и пријателите, особено на празници. Гонца и нејзината сестра Аге пееле во младинскиот католички хор и биле меѓу најдобрите гласови. Гонца имала извонреден слух, сигурен и полн, но и мек глас. - Кога да запеел младинскиот хор, меѓу останатите гласови се издвојувал прекрасниот сопран на Гонца, ми изјави при средбата кога собирав материјали за детството на нобеловката од Скопје еден од најголемите современи композитори албанска народност во поранешната федерација и близок роднина на Мајка Тереза, Лоренц Антони. Гонца и нејзината сестра Аге на 25 мај 1928 година на една академија во добротворни цели во Скопје ја извеле првата композиција што ја напишал Лоренц Антони (тогаш сеуште гимназијалец) насловена како “На брегот на езерото“, а напишана на стихови од албанскиот поет Хиља Мосија. Хорот во кој членувала Гонца барем еднаш месечно правел концерти во добротворни цели. Концертите се одржувале во големата зграда со сцена (поранешниот Дом на Армијата срушен во земјотресот) и покрај хорот во програмата учествувале и мандолински оркестар, дувачки ансамбл и драмска секција. На 4 април 1926 година бил одржан концерт -средствата биле наменети за сиромашните, во истата таа зграда каде Гонца заедно со Ана Лазаревиќ, Викторија Јаки, Себастијан Лекич и Лоренц Антони ја пееле композицијата “Овој час“ и песната “Мојот мил роден крај“ од германски автори. Исто така Лоренц Антони ја имаше сочувано и испечатената програма од настапот на албанско католичкиот младински хор од 1926 година на свечена академија во добротворни цели каде хорот во кој Гонца пеела ја извела црковната песна “Алојзе дај да те сакам“. Тамбурашки оркестар на овој концерт ја испеал композицијата “Силата на судбината“, а драмската секција ја извела претставата „Младиот витез“ во пет слики, за на крајот со настапот на хорот да биде завршен концертот.

Врските со Индија

Како гимназијалка Гонца многу ја сакала природата. Секоја недела со својата сестра, роднината Лоренц Антони и

соучениците оделе на планините околу Скопје што изобилуваат со идилични пејсажи, бујни шуми и многу манастири. Одеље пешки со храна за еден ден и обавезно со музички инструменти – хармоника или мандолина, на кои свирела и Гонца. Најсакано излетничко место кое Гонца често гопосетувала е манастирот на Св. Пантелејмон во с. Нерези, а го сакала и манастирот Летница на Скопска Црна Гора. На сите излети се играло и се пеело. Уште во најрана младост Гонца Бојациу целосно се ангажирала во хуманитарни акции за собирање на облека и друг вид на помош за сиромашните во далечната Индија. За бедата и сироматштијата во предградијата на големите индиски градови, за секојдневните проблеми на милионите гладни и болни, Гонца дознала од писмата на језутските мисионери Павел Масарич и Анто Бизјак, како и подоцна од писмата на некои калуѓерки кои меѓу првите заминале од Скопје во Индија. Уште тогаш, во својата 12-та година (како што сама изјавила во една прилика) во неа се родила желба да оди и да помага на сиромашните во Индија. Уште тогаш нејзината куќа во Скопје била засолниште за сиромашните и отфрлени луѓе. Една од трите соби во нејзината куќа и била отстапена на некоја изнемоштена старица. - Сакав да станам мисионерка, рече во една прилика Гонца. Во тоа време неколку мисионерки заминаа за Индија. Тие ми раскажуваа за животот во заводот “Лорето“ во Калкута. Во почетокот, помеѓу 12 и 13 година не сакав да бидам калуѓерка. Ние бевме многу среќна фамилија. Но на 18-от роденден одлучив да го напуштам родниот крај и да станам калуѓерка и оттогаш не се ни посомневав во исправноста на мојата одлука.

Заслужена награда за помош на болните:

Смртта на таткото – загуба за семејството

Три пати го посети родното Скопје, во 1971, 1977 и 1980 година

Пресуден момент во младоста на Гонца Бојациу е смртта на нејзиниот сакан татко Никола, после Балканските војни. Загубата на главата на семејството значело почеток на многу тежок живот за останатите членови на семејството. Никола

Бојациу бил единствениот кој работел и со тоа обезбедувал средства за егзистенција на семејството. Семејството западнало во беда и некако се издржувале со шивачката работа на постарата сестра Аге и повремениот работа на братот Лазар. Свесна за бедата што го снајде семејството, Гонца дефинитивно се определува за мисионерската работа и неколку години се спрема за своето заминување. Тешки биле времињата тогаш, се сеќаваат старите Скопјани. Сеуште биле свежи сеќавањата на стравотиите од Првата светска војна, а тие години царувале гладот и туберкулозата. И Гонца била тешко болна, но со помош на народни лекови успеала да се излекува. Гонца во младоста била девојче со среден раст, витка и многу енергична. Братот Лазар се развил во стасит и висок и спортски градено момче. Лазар некое време, како што кажува неговиот другар од детство Андреј Лековски, играл фудбал на бековско место во спортскиот клуб “Граѓански“, што се натпреварувал во првата лига.

Заминување од Скопје

Во септември 1928 година некогаш среќната Гондза Бојациу го напушта родното Скопје. Гонца со Наста (Анастасија) Михили (Албанка од католичка вероисповед) и една Хрватка од Скопје патуваат од Скопје во Загреб, каде остануваат три месеци, а од таму во опатијата Лорето во Даблин (Ирска). Таму нашата Гондза станува калуѓерка и го добива името сестра Марија Тереса.

Мајката и сестрата на Гонца заминале во Албанија во 1934 да му се придружат на Лазар, кој неколку години порано добил стипендија од албанската влада и се запишал на воената академија во Тирана. Сестрата Аге долги години живеела во Скадар, занимавајќи се со кројачкиот занает. После завршувањето на Втората Светска војна таа преминува во Тирана, каде што работи како спикерка на Радио Тирана и пее во хорот на оваа радио станица. Мајката на Гонца Дронда и сестрата Аге починале во краток период 1974 година во Тирана.

Денот на разделбата со Гонца сеуше беше во добро сеќавање на нејзиниот близок роднина композиторот Лоренц Антони кога го

правев моето интервју: - Секој четврток напладне слушавме плац-музика на воениот дувачки оркестар на скопскиот плоштад. Тој четврток отидовме кај Гонца да се збогуваме. Нашите заеднички пријатели Каспаров(ич) и Марков(ич) не можеа да сфатат што се случува и се обидоа да направат се оваа ноќ подолго да трае. Гонца со ништо не покажуваше дека се приближува часот на разделба. Пеевме и се шегувавме и пеевме како и секогаш. И Гонца пееше. Сама ја отпеа песнат “Ој соколе“ и една руска романса. На разделбата Каспаров(ич) и даде едно пенкало, а Марков(ич) и вети песна на Миле Јакшиќ. Стоевме на поратата скоро половина час и конечно се збогувавме. Гонца ми даде фотографија и се насмеа. – Ете рече таа, ова е последниот спомен на Гонца. Половина век помина од денот кога Гонца на 26 септември се качи на воз за Загреб и засекогаш го напушти родното место. Тажна беше разделбата на станица, се секаваше Лоренц Антони. Наспроти ветувањето дека нема да плаче на разделбата, Гонца не можеше да ги сокрие солзите и тагата. Мавташе долго од прозорецот на железничкиот вагон се додека не се изгуби од вид. Во чест на другарката која замина младинскиот хор во кој пееше Гонца, приреди проштален концерт. Една од песните изведена на концертот беше специјално напишана и посветена на Гонца ми раскажуваше лоренц Антони во интервјутото што го правев во далечната 1980 година.

Седумдесет години самоодрекување

Гонца во 1928 година замина засекогаш во светот на сиромашните, болните и напуштените. Целиот свој живот го посвети на борбата против болестите, сиромаштијата и гладот, свесна за важноста на својата мисија. Таа не знаеше за замор. Педантните статистичари пресметале дека Мајка Тереза згрижила повеќе од милион болни и отфрлени луѓе во Индија, Бангладеш, Шри Ланка, Австралија, Мексико, Јемен, Јордан, Рим, во Њујоркшиот Харлем. Напуштените деца секогаш ги прифаќала како свои. - Досега не сме одбиле ни едно дете. Ние секогаш имаме кревет повеќе, ќе изјави Мајка Тереза.

Повторно во Скопје

Мајка Тереза за првпат по заминувањето, го посети родното Скопје во 1971 година. Запрашана во таа прилика кој ден и бил најтежок во животот, кратко одговорила: “Ниеден“. На прашањето која е најтешката болест одговорила: “Најтешката болест на светот во кој живееме е омразата меѓу луѓето и недостаток на љубов“. Одрекување од било каква благосостојба и посветување со целото свое битие да помага на беспомошните отсекогаш биле смисол на животот на добитничката на Нобеловата награда за мир а од неодамна света Мајка Тереза. Наградите и признанијата за нејзината племенита работа пристигнуваат од сите страни на планетава. На 6 јули 1971 година Папата Павле VI на Мајка Терза и врачи награда за мир “Цовани XXIII“. Во септември истата година ја примила наградата „Добар Самарјанин“, а во октомври меѓународната награда „Кенеди“ и титулата почесен доктор на католичкиот универзитет во Вашингтон. На 15 ноември 1972 и беше врачена Нехруовата награда за мир, најголемото признание во Индија, чиј државјанин постана во 1948 година. Во 1973 во Лос Анџелес таа ја прими наградата “Сент Луис ов Маријак“, а една година подоцна прогласена е за “Универзална мајка“.

Како ретко кога, со воодушевување, одборување и благодарност е примена одлуката на Нобеловиот комитет да и ја додели на Мајка Тереза наградата за мир во 1979 година. Ова признание за мир овој пат стигна во вистински раце. Кога ја примаше наградата во осло, Мајка Тереза Изјави дека целиот износ од 192.000 американски долари ќе ги искористи за проширување на градот на мирот кај Калкута каде живееле повеќе од 47.000 лепрозни луѓе.

Во 1977 по втор пат го посети родното Скопје. Тогај вети дека повторно ќе го посети сојот роден крај, но овојпат на подолго време. Нејзините сограѓани од Скопје беа горди кога во 1980 година слушнаа дека нивната Гондза Бојациу, добитничката на Нобеловата награда за мир во 1979 година ќе дојде да ги посети. Претседателот на градското собрание на Скопје и упати топли честитки на добитничката, оддавајќи признание за нејзината долгогодишна борба против сиромаштијата, гладот и болестите.

- Вашите сограѓани ви испраќаат топли и срдечни честитки по повод добивањето на Нобеловата награда за мир, за која искрено се радуваат, стои покрај останатото во обраќањето на претседателот на Град Скопје Методи Антов.

Нобеловката Мајка Тереза, или Света Тереза го посети за последен пат родното Скопје во јуни 1980 година. Градските татковци во знак на почит во таа прилика ја прогласија за „Заслужен граѓанин на Скопје“, бидејќи како родена скопјанка не беше соодветно да биде прогласена за почесна граѓанка на Скопје.

Од воспоставувањето на Нобеловата награда до 2015 година доделени се 822 награди на мажи, 49 награди на жени и 26 награди на организации. Прва дама добитник на Нобеловата награда е Марија Склодовска Кири, која воедно е и единствена жена што два пати го добива ова високо признание (во 1903 и 1911). Нејзината ќерка. Ирена Џолио-Кири ја добива Нобеловата награда за хемија во 1933 година, што исто така е единствен случај во историјата на ова најголемо признание што воопшто се доделува во светот.

Од 49 добитнички на Нобеловата награда 16 ја добиле за мир, 14 за литература, 12 за медицина, 4 за хемија, 2 за физика и една за економија. најмногу Нобелови награди на жени доделени се во 2005, вкупно пет.

Фасцинира патот на скопјанката Гонца Бојациу до Нобеловата награда и нејзиното прогласување за светица што достигнува дури епископски димензии. Првата заклетва кон Бога таа ја даде на 24 март 1931 година кога, според некои нејзини биографи и го зеде името Тереза по примерот на Terese de Lisieux, заштитница на мисионерките. Свечена изјава пред Господа Мајка Тереза даде на 14 мај 1937 година како учителка во конвентот Лорето во Ентали (Entally) во Калкута.

Кога на 7 октомври 1950 година Ватикан го призна редот „Сестри на милосрдиеот“, а според сопствените зборови на Мајка Тереза нејзината конгрегација „ке се грижи за гладните, голите, бездомниците, инвалидите, лепрозните, слепите, и за

луѓе што се чувствуваат несакани, отфрлени, незгрижени од општеството,, кои, според педантните статистичари Мајка Тереза со нејзините сестри на милосрдието ги има згрижено над еден милион ширум светот.

Потребни се томови и томови хартија за да се опише делото на Мајка Тереза во текот на скоро седум децении. Вреди да се спомене дека 1952 година напуштен хинду храм го претвори во „Дом за смртници,, нарекувајќи го „Чисто срце,, (The Pure Heart") или на хинду јазикот „Nirmal Hriday,, каде луѓе на смртна постела добивале медицинска помош за, според зборовите на Мајка Тереза „луѓе коишто зивееле како животни умирале како ангели - сакани и прифатени,,.

Импесионира дека Мајка Тереза иако со многу крeвко здравје, но со неизмерно силен дух успеа да постигне толку многу како ретко кој друг хуманистаец. Таа во 1983 година доживува срцев удар, а во 1989 втор срцев удар по што и е вграден пејс-мејкер. Срцеви проблеми и се повторуваат и во текот на посетата на Мексико во 1991, а заради нарушеното здравје во 1996 година се повлекува од позицијата првенец на конгрегацијата „Сестри на милосрдието,,.

Следната година, на 27 авгст 1997 престана да чука големото срце на една од најславните жени на 20от век скопјанката Гонца Бојациу, попозната како Мајка Тереза, или како што предложи Папата Францис да ја ословуваме едноставно како Света Тереза.

За авторот

М-р Мартин ТРЕНЕВСКИ

КРАТКА БИОГРАФИЈА

- Роден во Скопје,

- Дипломирал на Унив. Св. Кирил и Методиј во Скопје,

- Магистрирал на Институт за социолошки и правно-политички студии со што се стекнал со титула МАГИСТЕР НА ПОЛИТИЧКИ НАУКИ,
- Бил член на Експертската влада (1991-1992) и Министер за инфромации,
- Член на влада (1998-2001) и Министер за иселеништво,
- Основач на македонско-јапонско друштво на пријателство и соработка,
- Основач на Македонско-израелско друштво на пријателство и соработка,
- Основач на Паневропската унија на Македонија,
- Доживотен член на Почесниот европски сенат во Антверпен, Белгија и носител на титулата HONORIS CAUSA,
- Амбасадор на Република Македонија во Шведска, Норвешка, Финска, Естонија,
- Генерален конзул на РМ во Торонто, Канада (2008 - 2010),
- Шеф на Мисијата на РМ во НАТО со титула амбасадор (2010 - 2014),
- Копретседател на македонско-баварската меѓувладина комисија (1999 - 2001),
- Добитник на плакетата Св. Мартин за мир во Братислава, Република Словачка,
- Дописник на Танјуг од Сиднеј, Австралија (1986 - 1989),
- Автор на четири книги - „Непозната јужна земја - разгледници од Австралија,,
- „Илинден 1903 во австралискиот печат,,

Ilinden Uprising in the Australian press,,

„Големиот Европеец,,

- Автор на десетина фелътони,

- Оженет со Проф. д-р Василка Попоска ТРЕНЕВСКА

- Татко на три керки